

Kur'an'ın mucize olan yönlerinden birisi de nazmındaki cezaletidir; cezalet ne demektir, izah edebilir misiniz?

Saatin sâniye, dakika ve saati birbiriyle alakalıdır, birbirinden haber verir ve birbirini tamamlar. Bunların hiç biri tek başına düşünülemez. Benzeri bir durum edebi değeri olan ifadeler için söz konusudur.

Kelimeler yan yana dizilir cümle kurulur. Cümleler yan yana getirilir; makaleler, kitaplar yazılır. Bu tıpkı nakışlı bir halının farklı renk ve desenlerden meydana gelmesine benzer. Renkler arasındaki uyum, desenler arasındaki münasebet haliya sıra dışı bir güzellik katar.

Kur'an'ın i'câzının esası, nazmıyla alâkalıdır. Yani harflerinin, kelimelerinin, sûrelerinin birbirleriyle bütünlük arz etmesi, onda yer alan her şeyin bulunduğu yere tam uygun yerleştirilmesidir. Kur'anda her kelime, binanın tuğlaları gibi yerli yerine konulmuştur ve her biri bulunduğu yerden razıdır.

Kur'an, dibine erilmez, incileri tükenmez, acaibi bitmez bir denizdir.[1] Kur'anın i'cazının esası nazmıyla alakalıdır.[2] Yani harflerinin, kelimelerinin, surelerinin birbirleriyle bütünlük arz etmesi, onda yer alan her şeyin bulunduğu yere tam uygunluk arz etmesidir. Kur'anda her kelime binanın tuğlaları gibi yerli yerine konulmuştur.[3]

Belâğat imamlarından Abdülkahir Cürcani, Kur'an'ın nazmına dikkat çeker ve Onun mu'cizeliğinin asıl burada aranması gerektiğini bildirir. Bunu "*nazm nazariyesi*" ile ortaya koyar. Ona göre

"Belâğat nazmdadır, tek başına kelimedede veya mücerred manada değildir."[4]

Zemahşeri ve Sekkaki gibi belâğat imamları da bu manaya dikkat çekmişler, Fahreddin Razi ve Kadı Beydâvi gibi müfessirler, bu manayı tefsirlerinde göstermişlerdir.

İşarat-ül I'caz, Kur'an'ın nazmındaki i'câzı ele alır, bunu ince tahlillerle değerlendirir. Bediüzzaman, daha önceleri farkına varılmış bu i'câz yönünü gayet başarılı bir şekilde bu tefsirinde uygulamış, önceleri dar olan bu yolu hayli genişletmiştir.

İnsana baktığımızda her azasının ideal boyutlarda olduğunu görürüz. Mesela

bedenin bütünlüğü içinde baş da olmalıdır. Başın bütünlüğü içinde saç, kaş, göz, kulak olmalıdır. Gözün büyüklüğü, adedi, görme şekli gibi cihetleri ihmal edilmemelidir.

İşte Allah Teâlâ, san'atında bu tarz bir nazm, yani diziliş gerçekleştirdiği gibi, kelâmında da her şeyi yerli yerine koymuştur. Bu zaviyeden baktığımızda, Kur'an'da her şeyin olması gereken yerde olduğunu görürüz.

Zina, hırsızlık gibi günahlar, Allah'ın koyduğu haddi aşmaktır. Haddi aşanlara, hadlerini bildirmek için had cezaları vardır. Cenab-ı Hak, zinayla ilgili had cezasını bildirirken, "**Zina eden kadın ve erkek...**" diye önce kadınla başlar.[5] Hırsızlıkla ilgili had cezasını bildirirken ise, "**Hırsızlık eden erkek ve kadın...**" diye önce erkekle başlar.[6] Şüphesiz bu şekilde bir ayırım, ince bir nüktedir. Zira zinada birinci unsur kadın, hırsızlıkta ise birinci unsur erkektir. Çoğu kere zina, kadının kendini erkeğe arz etmesinden kaynaklanır. Hırsızlık ise, büyük bir cesaret ister. Kadına nisbetle erkeğin cesareti daha fazladır.[7]

Dipnotlar:

[1] Ebu Şehbe, Muhammed, *el-Medhal li Diraseti'l - Kur'ani'l- Kerîm*, s. 5.

[2] Bkz. Cürçani, Abdülkahir, *Delailu'l- İ'caz*, s. 398; Amir, Fethi Ahmed, *Fikretu'n - Nazm Beyne Vücuhi'l - İ'caz fi'l - Kur'an'i-l Kerîm*, s. 46.

[3] Amir, s. 134. Ayrıca bkz, Müslim, Mustafa, *Mebahis fi İ'cazi'l - Kur'an*, Daru'l-Menara, Cidde, 1988, s. 126.

[4] Mesela, "kâmus" ve "nâmus" kelimeleri ayrı ayrı olduklarında bir mana güzelliği ortaya çıkmaz. Ama Cemil Meriç'in "kâmus nâmustur" sözünü duyduğumuzda, engin bir mana güzelliğine muhatap oluruz.

[5] Nur, 24/2.

[6] Mâide, 5/38.

[7] Nesefî, I, 282.